

Europejskie środki karne a Twój klient – *analiza przypadku*

Aleksandra Stępniewska, adwokat

EU CRIMINAL LAW FOR DEFENCE COUNSEL

Ryga, 30 maja 2015

Europejskie środki karne a Twój klient

- I. Postępowanie przygotowawcze
 - I. Instrumenty wzajemnej pomocy prawnej
 - II. Europejski Nakaz Aresztowania
 - III. Dowody uzyskiwane w innym państwie członkowskim
 - IV. Wzajemne uznawanie środków nadzoru
- II. Uznawanie i wykonywanie wyroków wydawanych w innych państwach członkowskich
 - I. Orzeczenia o pozbawieniu wolności
 - II. Orzeczenia nakładające kary inne niż pozbawienie wolności

Postępowanie przygotowawcze

- I. Instrumenty wzajemnej pomocy prawnej
- II. Europejski Nakaz Aresztowania
 - I. Geneza
 - II. Przestanki
 - III. Prawo do obrony
 - IV. Case studies
- III. Dowody uzyskiwane w innym państwie członkowskim
 - I. Stan dotychczasowy
 - II. Europejski Nakaz Dochodzeniowy
- IV. Wzajemne uznawanie środków nadzoru

Instrumenty wzajemnej pomocy prawnej

Instrumenty wzajemnej pomocy prawnej

- Pomoc prawna – instrumenty prawa międzynarodowego
- Wzajemne zaufanie i uznawanie orzeczeń

Rynek Wewnętrzny

Efektywność

w kierunku europejskiego
prawa karnego

- **TA**
 - Współpraca międzyrządowa
 - Decyzje ramowe
- **TL**
 - Art. 82-86 TFUE
 - Rozporządzenia i dyrektywy
 - Kompetencja TSUE – pełna od 1 grudnia 2014

Ramy prawne

Decyzje ramowe

- (1) Podstawowy instrument prawny w ramach III filaru UE „Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych”
- (2) Art. 34 ust. 2 TUE przed wejściem w życie Traktatu z Lizbony
- (3) Cel - zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich
- (4) Wiążące w zakresie celu, nie zaś sposobu implementacji
- (5) Brak skutku bezpośredniego
→ Sprawa *Pupino* C-105/03 – pro-unijna wykładnia przepisów krajowych

DR przyjęte przed TL pozostają w mocy; po TL to dyrektywy stały się podstawowym instrumentem europejskiego prawa karnego

Dyrektywy

- (1) Instrument prawny w ramach „Współpracy sądowej i policyjnej w sprawach karnych” – unijny reżim prawny od 1 grudnia 2009 r. po zniesieniu struktury filarowej na podstawie Traktatu z Lizbony
- (2) Art. 82 ust. 2 i 83 TFUE
- (3) Cel - stanowienie norm minimalnych - przepisy prawa procesowego i materialnego
- (4) Wiążące w zakresie celu, nie zaś sposobu implementacji
- (5) Mogą mieć skutek bezpośredni → m.in. sprawa *Van Duyn* 41/74*

* przed utworzeniem w 1988 r. Sądu obok Trybunału, sprawy nie miały oznaczenia C lub T

Instrumenty wzajemnej pomocy prawnej

- Doręczenia w trybie pomocy prawnej
- Odczytywanie protokołów
- Zatrzymanie dowodów
- Udzielanie pomocy przez sądy i prokuratorów
- Eulita
- Prokuratura Europejska
- Europol
- EJM – Europejska Sieć Sądowa
- Eurojust
- Wspólne działanie
- Instytucja sędziego łącznikowego

Europejski Nakaz Aresztowania

EUROPEJSKI NAKAZ ARESZTOWANIA

- **Geneza, definicja, założenia**
 - Konkluzje szczytu w Tampere 15-16 października 1999
 - Zastąpienie dotychczasowego reżimu
 - 9/11/2001 – katalizator zdarzeń
- **Przesłanki**
 - Wydania
 - Wykonania
 - Formalne
 - Materialne
 - Gwarancje
- **Prawo do obrony** – gdzie jest jego miejsce w konstrukcji ENA?
- ***Case studies***

Przesłanki wydania ENA

- **W celu**
 - Ścigania czynów zagrożonych w państwie wydania ENA karą pozbawienia wolności powyżej 12 miesięcy
 - Wykonania kary pozbawienia orzeczonego na okres powyżej 4 miesięcy
 - Jeżeli wymaga tego ***interes wymiaru sprawiedliwości*** – art. 607b § 1 K.p.k. – od 1 lipca 2015 r. dodatkowa przesłanka dopuszczalności wydania ENA - względ na zasadę proporcjonalności

Pytanie o znaczenie tej przesłanki w praktyce?

Czy w państwie wykonania ENA będzie można skutecznie podnosić, że ENA zostało wydane wbrew [polskiemu?] interesowi sprawiedliwości?

- **Uchwała SN z dnia 20 lipca 2006 r. I KZP 21/06:**

„Organ sądowy państwa wykonania europejskiego nakazu aresztowania może [w wyjątkowych przypadkach – przyp. aut.] odmówić przekazania osoby ściganej, jeśli ustali, że nakaz ten wydany został wbrew przesłankom dopuszczalności jego wydania”.

Przesłanki odmowy wykonania ENA - formalne

- Wymogi formalne ENA zawarte w Decyzji Ramowej
 - i. tożsamość i obywatelstwo osoby, której dotyczy ENA
 - ii. dane teleadresowe organu sądowego wydającego nakaz
 - iii. dowody istnienia podlegającego wykonaniu orzeczenia – kary lub środka zapobiegawczego skutkującego pozbawieniem wolności
 - iv. charakter i kwalifikacja prawna przestępstwa
 - v. opis okoliczności popełnienia przestępstwa
 - vi. orzeczona kara lub wymiar kary grożącej za czyn zabroniony
 - vii. jeśli to możliwe, inne skutki przestępstwa
- Tłumaczenie ENA na język urzędowy państwa wykonania ENA
- **Państwo wezwane ma obowiązek wykonania ENA**

Materialne przesłanki odmowy wykonania ENA – obligatoryjne

- I. Amnestia
- II. Res iudicata
- III. Wiek

na gruncie polskiego K.p.k. także

- IV. Ryzyko naruszenia wolności i prawa człowieka i obywatela
- V. Nakaz wydany w związku z przestępstwem popełnionym bez użycia przemocy z przyczyn politycznych
- VI. Szczególna przesłanka dotycząca obywateli polskich

→ ENA wydane w celu ścigania

- i. Podwójna karalność
- ii. Czyn popełniony na terytorium RP

→ ENA wydane w celu wykonania – odmowa + wykonanie kary w PL + dostosowanie kary

Materialne przesłanki odmowy wykonania ENA - fakultatywne

- I. Niespełniony wymóg podwójnej karalności (nie dotyczy katalogu przestępstw wyłączonych z warunku podwójnej karalności)
- II. *Litis pendens* lub *res iudicata* w państwie trzecim
- III. Prawomocne orzeczenie o odmowie wszczęcia postępowania o umorzeniu postępowania lub inne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie
- IV. Przedawnienie ścigania lub wykonania kary
- V. Przestępstwo popełnione w całości lub w części na terytorium Polski
- VI. Zagrożenie karą dożywotniego pozbawienia wolności albo innym środkiem polegającym na pozbawieniu wolności bez możliwości ubiegania się o jego skrócenie

Prawo do obrony

Gdzie jest jego miejsce w konstrukcji ENA?

- Brak konkretnych uregulowań – o prawach podstawowych w DR możemy mówić pośrednio
 - **Motyw 12** „Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której ENA został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczania, że wymieniony nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn.”
 - **Ne bis in idem** - przesłanka odmowy wykonania ENA
 - **Gwarancje związane z wykonaniem ENA:** wyrok *in absentia*, zagrożenie karą dożywotniego pozbawienia wolności
- ***Patchworkowy system ochrony praw podstawowych w ramach procedury ENA***
 - **Letter of Rights** – Dyrektywa 2012/13 o prawie do informacji w postępowaniu karnym, w tym w ramach postępowania ENA
 - Dyrektywa 2013/48 w sprawie dostępu do adwokata – osoba poszukiwana ENA ma prawo dostępu do adwokata w państwie wykonania oraz w państwie wydania – art. 10 ust. 4 i 5
 - Projekt Dyrektywy w sprawie tymczasowej pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych, którzy zostali pozbawieni wolności, oraz w sprawie **pomocy prawnej w ramach postępowania dotyczącego ENA**

Orientacyjny wzór pouczenia o prawach dla osób zatrzymanych na podstawie europejskiego nakazu aresztowania

A. INFORMACJE O EUROPEJSKIM NAKAZIE ARESZTOWANIA

Masz prawo do otrzymania informacji o treści europejskiego nakazu aresztowania, na podstawie którego zostałeś zatrzymany.

B. POMOC ZE STRONY ADWOKATA

Masz prawo do poufnej rozmowy z adwokatem. Adwokat jest niezależny od policji. Poproś policję, jeżeli potrzebujesz pomocy w skontaktowaniu się z adwokatem; policja udzieli Ci pomocy. W niektórych przypadkach pomoc może być nieodpłatna. Poproś policję o dodatkowe informacje.

C. TŁUMACZENIE USTNE I PISEMNE

Jeżeli nie mówisz danym językiem, którym posługuje się policja lub inne właściwe organy, lub go nie rozumiesz, masz prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza ustnego. Tłumacz ustny może Ci pomóc w rozmowie z adwokatem i musi zachować poufność tej rozmowy. Masz prawo do tłumaczenia pisemnego europejskiego nakazu aresztowania w języku, który rozumiesz. W niektórych okolicznościach możesz uzyskać tłumaczenie lub streszczenie w formie ustnej.

D. MOŻLIWOŚĆ WYRAŻENIA ZGODY

Możesz wyrazić zgodę – lub odmówić wyrażenia zgody – na przekazanie państwu, które Cię poszukuje. Twoja zgoda przyspieszyłaby postępowanie. [Ewentualne uzupełnienie w niektórych państwach członkowskich: Zmiana tej decyzji na późniejszym etapie może być trudna lub nawet niemożliwa]. Poproś organy lub adwokata o dodatkowe informacje.

E. PRZESŁUCHANIE

Jeżeli nie zgadzasz się na wydanie, masz prawo do przesłuchania przez organ sądowy.

Prawo do obrony

- **Ryzyko naruszenia podstawowych praw i wolności jako przesłanka odmowy wykonania ENA**

„Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej.”

- **Melloni C-399/11**
 - Niedopuszczalne jest uzależnienie przekazania osoby od tego, że w państwie wydania wyroku zaocznego [wydania ENA] zostanie przeprowadzony ponowny proces **w celu** uniknięcia naruszenia prawa do sprawiedliwego wyroku i prawa do obrony zagwarantowanych w konstytucji
 - Krajowe [konstytucyjne] standardy ochrony praw podstawowych nie mogą podważać pierwszeństwa, jednolitości i efektywności prawa UE

ENA – orzecznictwo

- **ADVOCATEN VOOR DE WERELD C-303/05** – ZASADA *NULLUM CRIMEN NULLA POEANA SINE LEGE CERTA*

PODSTAWY DO DOMOWY WYKONANIA ENA

- **Kozłowski C-66/08** – DEFINICJA MIEJSCA ZAMIESZKANIA I STAŁEGO POBYTU – STWORZENIE WIĘZI [EKONOMICZNEJ, RODZINNEJ, SPOŁECZNEJ]
- **Radu C-396/11** – BRAK PRZESŁUCHANIA JAKO ELEMENT PRAWA DO OBRONY PRZED WYDANIEM ENA NIE STANOWI PRZESŁANKI ODMOWY

GWARANCJE I ZASTRZEŻENIA

- **I.B. C-306/09** – GWARANCJE PROCESOWE – MOŻLIWOŚĆ ŁĄCZNEGO STOSOWANIA – ZAOCZNE ORZECZENIE KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI
- **MELVIN WEST C192/12** – ZGODA PAŃSTWA NA DALSZE PRZEKAZANIE – „ŁAŃCUCH” ENA

ENA – orzecznictwo

ZASADA SPECJALNOŚCI

- **Leymann i Pustovarov - C-388/08 PPU** – ZGODA PAŃSTWA WYDAJĄCEGO NA ŚCIGANIE ZA INNE PRZESTĘPSTWO NIŻ PODSTAWA WYDANIA – KRYTERIUM KWALIFIKACJI PRAWNEJ

NE BIS IN IDEM

- **Van Esbroeck C-436/04** – POJĘCIE TYCH SAMYCH CZYNÓW – POJĘCIE AUTONOMICZNE – KONKRETNE OKOLICZNOŚCI NIEROZDZIELNIE ZE SOBĄ ZWIĄZANE - NIEROZERWALNOŚĆ ZDARZEŃ PRZY OCENIE TEGO SAMEGO CZYNU – KRYTERIA: CZASU MIEJSCA I PRZEDMIOTU
- **Mantello C-261/09** – POJĘCIE PRAWOMOCNOŚCI – PRAWOMOCNY WYROK WYDANY CO DO CZĘŚCI FAKTÓW TEGO SAMEGO ZDARZENIA NIE SKUTKUJE PRAWOMOCNOŚCIĄ CO DO POZOSTAŁEJ CZĘŚCI

ENA – orzecznictwo – Ne Bis In Idem

- **Gözütok i Brügge j.c. C-187/01 i C-358/01** – PRAWOMOCNY WYROK – UMORZENIE POSTĘPOWANIA PRZEZ PROKURATORA W WYNIKU ZASTOSOWANIA KONCYLIACYJNEGO SPOSOBU ROZWIĄZANIA SPORU
- **Miraglia C-469/03** – PRAWOMOCNY WYROK – ZAKOŃCZENIE POSTĘPOWANIA PRZEZ ORGAN SĄDOWY W NASTĘPSTWIE ZANIECHANIA ŚCIGANIA Z UWAGI NA PROWADZENIE POSTĘPOWANIA WINNYM PAŃSTWIE
- **Van Stratten C150/05** – WYROK UNIEWINNIAJĄCY Z UWAGI NA BRAK DOSTATECZNYCH DOWODÓW
- **Bourquain C-279/07** – WYROK ORZEKAJĄCY KARĘ POZBAWIENIA WOLNOŚCI – WYROK, KTÓRY NIE MOŻE BYĆ DŁUŻEJ WYKONANY
- **M C-398/12 oraz Turansky C-491/07** PRAWOMOCNY WYROK – POSTANOWIENIE O UMORZENIU POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO Z UWAGI NA BRAK WYSTARCZAJĄCYCH DOWODÓW - FAZÅ IN PERSONAM I IN REM

ENA w praktyce – kazu nr 1

Jakie działania obrońca zarówno holenderski jak i polski mogli podjąć, aby realizacja ENA i wiążące się z nim tymczasowe aresztowanie były jak najkrótsze?

- Dialog z organami ścigania i z sądem
- Wniosek o wyznaczenie rozprawy w terminie najbliższym dacie konwoju
- Wniosek do Policji o wciągnięcie oskarżonego na listę konwojowanych
- Wniosek o umieszczenie oskarżonego w AŚ w siedzibie sądu właściwego
- Argumenty dotyczące społecznej szkodliwości czynu, woli współpracy oskarżonego, jego sytuacji osobistej

ENA w praktyce – kazus nr 2

Jakie argumenty mogą być powołane dla uzasadnienia odmowy wydania Y?

- Wewnętrzne sprzeczności w treści ENA
- Brak jest realnej możliwości zebrania dalszych dowodów w sprawie
- Naruszenie podstawowych praw i wolności
 - Długotrwałość procesu - naruszenie prawa do rzetelnego procesu - art. 6 ust. 1 EKPC
 - Materiał dowodowy jest w znacznej części zanonimizowanym - naruszenie prawa do obrony - art. 6 ust. 3 lit d EKPC;
 - W czasie kolejnego procesu poddanie Y tymczasowemu aresztowaniu
 - Naruszenie art. 3 EKPC w związku z warunkami, jakie panują w polskich więzieniach i aresztach
 - Ew. art. 5 EKPC ze względu na długotrwałość tymczasowego aresztowania

ENA w praktyce – kazus nr 3

Problematyka

- Zastrzeżenie poczynione przez Francję na podstawie art. 32 Decyzji, iż ENA wydane w odniesieniu do czynów popełnionych przed 1 listopada 1993 r. będą rozpoznawane wg dotychczasowej procedury ekstradycyjnej
- Odmienność systemów prawnych
 - i. przedawnienie we Francji – instytucja prawa procesowego
 - ii. *lex fori processualis* w szczególności, gdy jest korzystniejsze dla oskarżonego
 - iii. przedawnienie ścigania zbrodni – 10 lat
 - iv. okoliczności przerywające bieg przedawnienia

Kazus nr 4

Spotkanie z klientem

- Jakie pytania należy zadać klientowi?

→ Czy został poinformowany :

- dlaczego został zatrzymany
- o treści ENA
- o przysługujących prawach i obowiązkach

} Czy zrozumiał ?

→ Czy nawiązał jakieś szczególne więzi z Polską?

- Jaką poradę należy mu udzielić? → zgoda na przekazanie oraz zasada specjalności → raczej porada, aby nie wyrażał zgody na przekazanie ani na ściganie za inne przestępstwa niż to będące podstawą ENA, ale wszystko należy oceniać *ad casum*

Wątek algierski

- Jakie są perspektywy w przedmiotowej sprawie?

→ Orzeczenie w sprawie Bourquain – przesłanka *ne bis in idem*

Wątek narkotykowy

- Jakie zarzuty w stosunku do ENA można skutecznie podnosić?

→ *ne bis in idem* w różnej postaci, zgodnie z orzecznictwem TS

Dowody uzyskiwane w innym państwie członkowskim

Dowody uzyskiwane w innym państwie członkowskim

Patchworkowy system pomocy prawnej

- Europejska konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych 20 kwietnia 1959 r.
- Konwencja Wykonawcza do Układu z Schengen z 14 czerwca 1985
- Konwencja o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 20 maja 2000 r., weszła w życie 23 sierpnia 2005 r.
- Decyzja ramowa 2003/577 z 22 lipca 2003 w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych
- Decyzja ramowa 2008/978 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie europejskiego nakazu dowodowego dotyczącego przedmiotów, dokumentów i danych, które mają zostać wykorzystane w postępowaniach w sprawach karnych

Dowody uzyskiwane w innym państwie członkowskim

Patchworkowy system

- Reżim dowodowy funkcjonujący dwutorowo:
 - w ramach systemu pomocy prawnej → wniosek
 - wzajemnego uznawania postanowień dowodowych → wystąpienie o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu i niezwłoczne wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu
- Fragmentaryczność wzajemnego uznawania:
 - Decyzja ramowa 2003/577 – jedynie **zabezpieczenie** dowodów
 - Decyzja ramowa 2008/978 – jedynie **przekazanie dowodów istniejących** – wyłączenie wykonywania postanowienia o przeprowadzeniu dowodu
- W rzeczywistości nie funkcjonuje – całościowe wnioski o pomoc prawną

Zastąpienie dotychczasowego reżimu pozyskiwania dowodów

Decyzja Ramowa 2008/978
Europejski Nakaz Dowodowy
- przekazywanie dowodów istniejących, w tym tych zabezpieczonych na podstawie DR 2003/577
- nie daje podstaw dla uznawania postanowień dotyczących przeprowadzenia dowodu

Decyzja Ramowa 2003/577
- jedynie zabezpieczenie dowodów istniejących: przedmiotów lub danych
- z uwagi na brak implementacji przez PL DR 2008/978 - w celu uzyskania zabezpieczonego dowodu konieczność wystąpienia z wnioskiem o pomoc prawną

Dyrektywa 2014/41 – Europejski Nakaz Dochodzeniowy
- przeprowadzanie dowodów
- przekazywanie dowodów
- zabezpieczanie dowodów

Europejski nakaz dochodzeniowy

- **DYREKTYWA 2014/41** z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych
- **Cel:**
 - Ustanowienie kompleksowego systemu pozyskiwania dowodów
 - Zastąpienie systemu pomocy prawnej systemem wzajemnego uznawania
 - Wzmocnienie współpracy sądowej w sprawach karnych
- **Założenia:**
 - Wszystkie rodzaje dowodów
 - Maksymalne ograniczenie podstaw odmowy wykonania
 - Instrument zmierzający do zachowania równości broni
 - Domniemanie przestrzegania praw podstawowych jest wzruszalne
 - Ryzyko naruszenia praw podstawowych jako przesłanka odmowy wykonania

Europejski nakaz dochodzeniowy

- **Orzeczenie sądowe**
 - Organu wymiaru sprawiedliwości państwa wydającego
 - Wzywające organy państwa wykonującego
 - Do przeprowadzenia jednej lub kilku czynności dochodzeniowych w celu uzyskania dowodów, lub
 - Do wydania już istniejących dowodów a także ich zabezpieczenia
- **Europejski nakaz dochodzeniowy może być wydany**
 - Z urzędu każdy organ, nie tylko sądowy
 - Na wniosek podejrzanego, oskarżonego lub jego obrońcy
 - W celu uzyskania dowodów nie tylko dla postępowania karnego – także administracyjnego lub cywilnego, jeżeli w dalszej kolejności może być wszczęte postępowanie karne

Europejski nakaz dochodzeniowy

▪ Przesłanki:

- Proporcjonalność i niezbędność
- Poszanowanie praw podejrzanego i oskarżonego
- Dopuszczalność czynności dowodowej według prawa krajowego państwa wydania ENA

→ możliwość konsultacji między państwem wydania a państwem wykonania w razie wątpliwości co do realizacji przesłanek wydania

▪ Organy państwa wykonania mają obowiązek wykonania END

- W taki sam sposób i w takim samym trybie jak w przypadku gdyby czynność została zarządzona w związku z postępowaniem krajowym
- Zastosowanie innego środka dowodowego:
 - Jeżeli dany środek nie jest w ogóle przewidziany w prawie krajowym państwa wykonującego lub środek nie jest dopuszczalny dla danego rodzaju sprawy
 - Mniej dolegliwego, jeżeli możliwe jest osiągnięcie takiego samego skutku

Europejski nakaz dochodzeniowy

▪ Podstawy odmowy

- Immunitety i przywileje → tajemnica zawodowa
- *Ne bis in idem* (motyw 17)
- Bezpieczeństwo państwa
- Naruszenie praw podstawowych

▪ Odwołanie

- Przed sądem państwa wykonującego
- W zakresie merytorycznych postaw END – wyłącznie w państwie wydania - zarzut

▪ Szczególne uregulowania

- Przekazanie osoby tymczasowo aresztowanej
- Czynności przesłuchania za pomocą środków komunikacji na odległość
- Uzyskiwanie informacji objętych tajemnicą bankową lub korespondencji
- Dowody pozyskiwane w toku czynności operacyjnych

Wzajemne uznawanie środków nadzoru

Wzajemne uznawanie środków nadzoru

- **DECYZJA RAMOWA 2009/829 z dnia 23 października 2009 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawie środków nadzoru stanowiących alternatywę dla tymczasowego aresztowania**
- **Obowiązki i nakazy nałożone na osobę fizyczną, względem której toczy się postępowanie karne – środki zapobiegawcze**
- **Zgodnie** z przepisami prawa obowiązującego w państwie wydającym decyzję o stosowaniu środka nadzoru
- **Inne niż tymczasowe aresztowanie**
- Środki nadzoru według Decyzji
 - Obligatoryjne
 - Fakultatywne

Cele Decyzji

- Realizacja zasady wzajemnego uznawania orzeczeń także na etapie przedprocesowym
- Ochrona porządku publicznego, ofiar i społeczeństwa
- Ochrona jednostki:
 - Wzmocnienie prawa do wolności oraz domniemania niewinności
 - Realizacja zasady równości jednostek
- Zapewnienie prawidłowego toku postępowania karnego
- Zachęcanie do stosowania wolnościowych środków nadzoru w stosunku do osób ściganych, mających miejsce pobytu w innym państwie członkowskim

Przesłanki uznania

- Wyłączenie wymogu podwójnej karalności w stosunku do najpoważniejszych przestępstw (art. 14 ust. 1 Decyzji)
 - Państwa członkowskie mogą jednak zastrzec wymóg podwójnej karalności w powołaniu na względy konstytucyjne
 - Deklaracja Polski
- Zasadniczo wyłączenie wymogu podwójnej karalności także do innych przestępstw
 - państwo wykonania może jednak uzależnić wykonanie środka nadzoru od wymogu podwójnej karalności, z wyłączeniem spraw dotyczących podatków, ceł i obrotu dewizowego
- Fakultatywne przesłanki odmowy uznania decyzji w sprawie zastosowania środka nadzoru

Środki nadzoru wykonalne w Polsce

- I. Obowiązek stawiennictwa przed oznaczonym organem
- II. Zakaz opuszczania miejsca pobytu lub kraju
- III. Obowiązek informowania organu o zmianie miejsca pobytu albo uzyskiwania zgody na taką zmianę
- IV. Obowiązek powstrzymania się od przebywania w oznaczonych środowiskach lub miejscach
- V. Obowiązek powstrzymania się od kontaktów z oznaczonymi osobami lub zakaz zbliżania się do określonych osób
- VI. Obowiązek powstrzymania się od wykonywania czynności służbowych lub zawodu lub określonej działalności
- VII. Obowiązek powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów

→ Polska nie implementowała DR w zakresie:

- Poręczenia majątkowego
- Obowiązku poddania się leczeniu
- Obowiązku powstrzymywania się od kontaktu z przedmiotami, które mogły mieć związek z przestępstwem

Kazus nr 5

Czy organy ścigania zrujną dorobek życia klienta?

- Środki zapobiegawcze – poręczenie majątkowe
- Zabezpieczenie
 - Grzywien – należności publicznoprawne
 - Naprawienia szkody – sprawa Sonntag C-172/91
 - „Zwrotów” [?]
- Skuteczność wykonania wobec spółki
 - *Vide* polski system odpowiedzialności „karnej” podmiotów zbiorowych
 - Reprezentacja

Uznawanie i wykonywanie wyroków wydanych w innych państwach członkowskich

- I. **Orzeczenia o pozbawieniu wolności**
- II. **Orzeczenia nakładające kary inne niż pozbawienie wolności**

Uznawanie i wykonywanie wyroków wydawanych w innych państwach członkowskich

- I. **Orzeczenia o pozbawieniu wolności**
 - I. Kary bezwzględne
 - II. W warunkach probacji
- II. **Orzeczenia nakładające dolegliwości inne niż pozbawienie wolności**
 - Kara grzywny
 - Kara ograniczenia wolności
 - Środki karne w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego
 - Koszty procesu
 - Przepadek
 - Warunkowe zawieszenie lub umorzenie postępowania

Wzajemne uznawanie wyroków z innych państw członkowskich

- **Ramy prawne**
 - i. Regulacje kodeksowe
 - ii. Ramy europejskie
- **Zagadnienia ogólne**
 - i. Zasada wzajemnego uznawania
 - ii. Rodzaje orzeczeń
 - iii. Kompatybilność orzeczonych środków i kar z prawem państwa wykonania
 - iv. Problematyka wykonywania orzeczeń wobec osób prawnych

Ramy prawne

- **Rozdział 66f** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności
- **Rozdział 66g** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2008/909/WSiSW** z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej

Ramy prawne

- **Rozdział 66h** – Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego
- **Rozdział 66i** – Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych**

Ramy prawne

- **Rozdział 66a** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu
- **Rozdział 66b** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym**

Ramy prawne

- **Rozdział 66c** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku
- **Rozdział 66d** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty**

Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń

- Podstawa współpracy sądowej państw członkowskich w sprawach karnych – art. 82 ust. 1 TFUE
- **Komponenty:**
 - Uznawanie ustaw
 - Uznawanie rozstrzygnięć organów sądowych
- **Filary:**
 - Zaufanie
 - Ekwiwalentność
 - Kompatybilność
 - Instytucjonalne wsparcie organów krajowych

Kompatybilność orzeczonych środków i kar – dopuszczalność dostosowania

- Mechanizm wzajemnego uznawania wyroków → **automatyzm**
- Na gruncie regulacji UE – odstępianie od zasady automatyzmu uznawania na rzecz **dopuszczalności dostosowania wyroków**:
 - Skazujących na karę bezwzględnego pobawienia wolności (art. 611 tl K.p.k.)
 - Skazujących na karę pozbawienia wolności z zastosowaniem środków probacyjnych (art. 611ue K.p.k.)
 - W razie odmowy wydania na podstawie ENA osoby skazanej mającej obywatelstwo polskiej, korzystającej z prawa azylu lub mającej miejsce stałego pobytu w PL celem wykonania wyroku wydanego w innym państwie UE (art. 607s K.p.k.)
 - Wyroków wydanych w związku z przekazaniem osoby ściganej na podstawie ENA (art. 607t K.p.k.) – **casus Jakuba Tomczaka**

Wzajemne uznawanie orzeczeń o pozbawieniu wolności

- Cel → Resocjalizacja
- Zasady uznawania i wykonywania orzeczeń o pozbawieniu wolności
 - Zasada bezpośredniego kontaktu między państwami członkowskimi - wyłączenie ogniwa organu centralnego
 - Brak wymogu zgody państwa wykonania
 - Brak wymogu zgody skazanego na przekazania

Dziękuję za uwagę

Aleksandra Stępniewska

Aleje Ujazdowskie 10, 00-478 Warszawa
tel.: 22 437 82 00, 22 537 82 00

aleksandra.stepniewska@wardynski.com.pl

Całość niniejszej prezentacji jest chroniona prawami autorskimi. Nie wyraża się zgody na wykorzystywanie a w szczególności kopiowanie jakichkolwiek jej fragmentów. Prezentacja nie stanowi porady prawnej. Osoba podejmująca jakiegokolwiek działania na jej podstawie działa wyłącznie na własne ryzyko.